

บทที่ 1

บทนำ

1.1 บทนำ

พืชตระกูลส้ม (*Citrus spp.*) เป็นไม้ผลที่สำคัญชนิดหนึ่งที่มูลนิธิโครงการหลวงศึกษาวิจัยและพัฒนา เพื่อให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงปลูกเป็นอาชีพ โดยมูลนิธิโครงการหลวงได้นำเข้าสายพันธุ์พืชตระกูลส้มจากประเทศญี่ปุ่นและจากแหล่งต่างๆ ในประเทศ เพื่อปลูกทดสอบพันธุ์และการให้ผลผลิตก่อนส่งเสริมให้เกษตรกรบนพื้นที่สูงปลูก โดยเน้นพันธุ์ที่แตกต่างจากพื้นราบและให้ผลผลิตได้ดีบนพื้นที่สูงซึ่งมีอากาศที่เย็น และเน้นการลดการใช้สารเคมีเพื่อให้เกษตรกรซึ่งเป็นผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อมมีความปลอดภัย ปัจจุบันมูลนิธิโครงการหลวงได้คัดเลือกชนิดและพันธุ์ส้มที่มีศักยภาพเพื่อผลิตและส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง ได้แก่ เลมอน เกรฟฟรุ๊ต และคัมควัท โดยผลผลิตได้จำหน่ายผ่านฝ่ายตลาดของมูลนิธิโครงการหลวงในปี พ.ศ. 2558 (ต.ค.2557-ก.ย.2558) จำนวน 10,439 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 286,000 บาท ในปี พ.ศ. 2559 (ต.ค.2558-ก.ย.2559) มีปริมาณผลผลิตจำนวน 8,447.5 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 279,000 บาท (ฝ่ายพัฒนามูลนิธิโครงการหลวง, 2560) และมีแนวโน้มที่ตลาดมีความต้องการผลผลิตมากขึ้น แต่เนื่องจากพืชตระกูลส้มเป็นพืชที่มีโรคและแมลงศัตรูพืชหลายชนิดเข้าทำลายในทุกระยะการเจริญเติบโต โดยเฉพาะโรคทริสเตซ่า (*Citrus Tristeza Virus: CTV*) และกรีนนิ่ง (*Huang longbing: HLB*) ซึ่งมีแมลงเป็นพาหะ คือ เพลี้ยอ่อน และเพลี้ยไก่แจ้ส้ม ตามลำดับ ทำให้มีการใช้สารเคมีในการควบคุมป้องกันและกำจัดโรคและแมลงศัตรูส้มจำนวนมาก จึงควรมีการศึกษาวิธีการจัดการพืชตระกูลส้มอย่างปลอดภัย

สำหรับส้มโอ จัดอยู่ในพืชตระกูลส้ม (*Citrus spp.*) เจริญเติบโตได้ดีในทุกภูมิภาคของประเทศไทย แหล่งปลูกส้มโอที่สำคัญในประเทศไทยแต่เดิมมี 2 แหล่ง คือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นแหล่งกำเนิดของพันธุ์ขาวแป้น และบางปะกอกในเขตนครบุรีเป็นแหล่งกำเนิดของพันธุ์ขาวพวง ในปัจจุบันพันธุ์ส้มโอที่เป็นที่นิยมปลูกทางการค้า ได้แก่ พันธุ์ทับทิมสยาม ทองดี ขาวน้ำผึ้ง ขาวใหญ่ ขาวพวง และขาวแตงกวา นอกจากนี้ มีบางพันธุ์ที่มีการปลูกเฉพาะถิ่น เช่น พันธุ์ท่าซ้อย ปลูกมากที่จังหวัดพิจิตร พันธุ์ปัตตาเวีย ซึ่งปลูกกันมากที่ภาคใต้ของไทย สำหรับในเขตภาคเหนือ มีแหล่งปลูกส้มโอ คือ ที่อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย โดยพันธุ์ที่ปลูก ได้แก่ ขาวใหญ่ เขียวเลอร์ ส้มโอเป็นพืชตระกูลส้มที่ปลูกง่าย มีการเจริญเติบโตดี แข็งแรง และไม่เป็นโรค Greening ซึ่งเป็นโรคที่มักพบในพืชตระกูลส้ม นอกจากนี้ ผลส้มโอมีอายุการเก็บรักษาได้นาน ไม่มีปัญหาในเรื่องการขนส่งสำหรับพื้นที่ที่ห่างไกล ทุกกันดาร ซึ่งเหมาะสมกับพื้นที่ของมูลนิธิโครงการหลวงและพื้นที่สถาบันที่มีระดับความสูงของพื้นที่ไม่เกิน 700 เมตรจากระดับน้ำทะเล และมีอุณหภูมิเฉลี่ยระหว่าง 15 - 32 องศาเซลเซียส จึงควรมีการศึกษาเพื่อทดสอบพันธุ์ส้มโอที่เป็นพันธุ์การค้าในปัจจุบันที่จะเหมาะสมสำหรับการปลูกและให้ผลผลิตได้ดีบนพื้นที่สูง เพื่อเป็นทางเลือกในการสร้างอาชีพให้แก่เกษตรกรบนพื้นที่สูงต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาวิธีการจัดการโรคและแมลงศัตรูส้มเพื่อลดการใช้สารเคมีในการปลูกพืชตระกูลส้มบนพื้นที่สูง
- 2) เพื่อทดสอบพันธุ์ส้มโอที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่สูง

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

- 1) ศึกษาวิธีการจัดการโรคและแมลงศัตรูส้มเพื่อลดการใช้สารเคมีในการปลูกส้มบนพื้นที่สูง โดยศึกษาชนิดและวัฏจักรการระบาดของโรคและแมลงศัตรูของพืชตระกูลส้ม 3 ชนิด คือ เกรพฟรุ้ท เลมอน และคัมควัท ในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง 3 แห่ง
- 2) ทดสอบพันธุ์ส้มโอที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่สูง อย่างน้อย 3 พันธุ์ ในพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง อย่างน้อย 2 พื้นที่